

Projekti i elaborati

Stari grad Ljubuški: Povijest, opis i stanje početkom 2006, *Ljubuški, 2006.*

Prirodno i kulturno naslijeđe: Zaštićena graditeljska baština na koridoru VC, Mostar, 2009.

Autocesta na koridoru Vc, Lot 7, Dionica Bijača (granica RH) – Počitelj, Mostar, 2009.

Preliminarni elaborat o zaštitnim iskapanjima u Starom gradu Ljubuškom, Ljubuški, 2010.

Elaborat Arheološka istraživanja poddionice autoceste Kravica-Zvirovići na koridoru Vc; Sarajevo, 2012.

Elaborat Arheološka istraživanja poddionice autoceste čvorište Zvirovići, Sarajevo, 2012.

Her.cul, EU, Valorizacija kulturne baštinesrednjovjekovnih stećaka na zapadnom Balkanu, 2012-2014., *Dunea, Dubrovnik, EUROPEAID/131266/C/ACT/MULTI.*

Projekt Stone/Kamen, IPA 2012, (Arhiv i web HERAG)

Elaborat o prethodnim arheološkim istraživanjima na pročistaču voda, Mostar, Mostar, 2013.

Elaborat o prethodnim arheološkim istraživanjima na lokalitetu vjetroelektrane Jelovača, Tomislavgrad, Tomislavgrad, 2013.

Plan upravljanja graditeljskom cjelinom Stari grad Vranduk, Mostar, 2013., elaborate

Projekt RoofOf Rock, IPA 2013-2015. (Arhiv i web HERAG)

Projekt Connecting Separated (Povezivanje razdvojenog), 2015-2017. (Arhiv i web HERAG)

i brojni drugi arheološki, filološki i povijesni projekti i elaborati

Istraživanja

Arheološka istraživanja na autocesti A1, Zagvozd – Ravča (Republika Hrvatska, 2008/2009)

Arheološka istraživanja poddionice autoceste Bijača-Kravica na koridoru Vc, 2010.

Arheološka istraživanja poddionice autoceste Kravica-Zvirovići na koridoru Vc, 2012.

Arheološka istraživanja poddionice autoceste Zvirovići petlja na koridoru Vc, 2012.

Arheološka istraživanja poddionice autoceste čvorište Zvirovići na koridoru Vc, 2013.

Stručni skupovi i simpoziji

Cjelovitost Zabiokovlja: Pluridisciplinarni pristup, Ljubuški-Vrgorac, 2011.

Simpozij: „Hercegovina – zemlja od kamena“, Mostar, 2013.

Ostali stručni simpoziji na domaćoj i međunarodnoj razini.

Vanja Grbešić

XXII. seminar *Pharos* – Παιδεία

Reforma školstva u posljednje je vrijeme jedno od gorućih pitanja u državi. Gotovo svi se slažu da postojeći sustav nije dobar, ali kad su u pitanju konkretna rješenja problema, mnogi ih zapravo i nemaju. Dok se diljem Lijepe Naše raspravljalo trebaju li učenici čitati Homera i klasike ili se okrenuti Štuliću i svježijem izričaju, dvadesetak se učenika i profesora ljetos u Starom Gradu vratilo u davna vremena još prije osnutka *Pharosa*, na početak priče o obrazovanju.

Što je škola bila u početku? O čemu se ondje podučavalo? Koja je svrha obrazovanja? Postoje li oduvijek ocjene?

Ovim, a i mnogim drugim pitanjima bavili su se ljetos klasičari iz četiri hrvatske i jedne bosanske gimnazije (Prva gimnazija, Split; Klasična gimnazija, Zagreb; Nadbiskupska klasična gimnazija, Zagreb; Privatna klasična gimnazija, Zagreb i Franjevačka klasična gimnazija, Visoko), a tema sedmodnevnog seminara *Pharos* bila je *παιδεία*. Budući da nijedan izraz u hrvatskom jeziku ne obuhvaća sva značenja te grčke riječi, možemo je poimati ujedno kao odgoj, obrazovanje, produhovljenje i sve ono što je potrebno usvojiti da bi neiskusno dijete postalo izgrađena ličnost, ili kako je to opisao Platon, to je *obraćanje duše: ona treba ustati iz mračnog dana u pravi dan bića*.

Platon: *Trebaš djecu odgajati uz igru, nipošto silom.*

Kao što nekoć školu nisu bila obavezna polaziti sva djeca, nego su ondje išli samo najmotiviraniji i najznatiželjniji pojedinci, tako su na ljetni seminar *Pharos* krenuli tek rijetki i znatiželjni klasičari, a kako bi se polaznici seminara dublje uvukli u duh davnih vremena, pod vodstvom su domišljate slikarice Frane Grbić izrađivali voštane pločice (πίναξ), po kojima su mogli pisati i brisati, a na završnoj priredbi, u vrtu starogradske palače Biankini, bili su obučeni poput starih Grka. Predstava je zamišljena kao sokratovski dijalog učenika i učitelja u svrhu dolaska do spoznaje i time nastanka dobrih ljudi. „Školski predmeti“ u Platonovoj Državi bili bi FILOZOFIJA, MUZIKA, GIMNASTIKA, ARITMETIKA, LOGIKA i DIJALEKTIKA, pa smo i mi, ugledajući se u Platona, u tih lijepih i sunčanih tjedan dana otkrivali što je to παιδεία. Prevodeći dijelove iz *Države* s profesorima klasičnih jezika, Davidom Bronzović i Tončijem Malešom, „studirali“ smo FILOZOFIJU prema kojoj je konačni cilj odgoja stvoriti dobre i plemenite ljude. Izveli smo i najstariju pjesmu sa sačuvanim zapisom visine i trajanja tonova, Σείκιλος ἐπιτάφιος, a ona nam je svojim ritmom i harmonijom prožimala dušu onako kako to za Platona samo MUZIKA može. Budući profesor fizike, Marin Vukšić, upoznao nas je sa začecima prirodnih znanosti i MATEMATIKE, a mi smo još, računajući tekuće troškove i potrebne zalihe hrane, mjereći i izrezujući daščice za izradu voštanih pločica i baveći se brojevima uopće, dolazili do istine, oštreci pritom umove. Kako bismo u sebi budili volju za svim tim intelektualnim izazovima i mareći pritom za figurom, izlagali smo se tjelesnim naporima igrajući vaterpolo i košarku, a

valja spomenuti i cjelodnevno bicikliranje kroz čuveno Starogradsko polje sve do Vrboške gdje smo još dugo toga dana plivali i na kraju uspješno otpedalirali nazad do Staroga Grada. Do DIJALEKTIKE je došlo spontano kad je na red došlo pitanje, primjerice, učeničkih glazbenih ukusa...

Budući da su sokratovci polazili od ideje da obrazovanje znatiželjnom čovjeku olakšava svakodnevicu, poboljšava međuljudske odnose, obogaćuje komunikaciju i time konzekventno on postaje bolji, pa je čitava koncepcija bilo kakvog vrednovanja bila strana, i mi smo skloni vjerovati da je našim polaznicima ljetni seminar Παιδεία pružio korisne spoznaje i otvorio neke nove poglede na svijet i ljude koji nas okružuju.

Sokrat je znao da ništa ne zna jer je, baveći se mnogim i različitim pitanjima spoznao da je znanje upravo beskrajno vrelo misli, ideja i zakona o svijetu oko nas, a danas kad se na školu gleda kao na neprijateljsku ustanovu, a kad je ocjena jedino mjerilo stvari i kriterij za određivanje daljnjega postakademskog života, kad se pod krinkom znanja gomilu informacija nastoji papagajski nametnuti svakom učeniku uniformiranim testovima na zaokruživanje, kad se djecu ne uči da promišljaju i povezuju, nego ona nestrpljivo hrle prerezati svaki *gordijski čvor* bez pokušaja da ga prethodno otpetljaju, kad su ljudska bahatost i glupost zahvaljujući društvenim mrežama i internetu nemjerljivo sveprisutnije i glasnije nego jedne 1938. kad je Krleža, nadahnut upravo ljudskom glupošću, napisao roman *Na rubu pameti...* i konačno kad su odgoj i obra-

Platon: *Djeca trebaju učiti bez prisile jer slobodan čovjek ne smije nijedan nauk izučavati ropski, a osim toga u duši se ne zadržava nikakvo nametnuto znanje.*

zovanje čovjeku potrebniji nego ikad, bilo bi lijepo da se koja buduća reforma školstva barem malo nasmiješi sokratovcima.

POPIS SUDIONIKA:

PRIVATNA KLASIČNA GIMNAZIJA, ZAGREB

1. Bartol Hribar
2. Dominik Stipić
3. Klara Naka
4. Dominik Šerbinek
5. Mara Jurić
6. Luka Šimunović

KLASIČNA GIMNAZIJA, ZAGREB

1. Dora Baronica
2. Anja Gelo
3. Iva Jajčinović
4. Šimun Bakula
5. Filip Bogović

NADBISKUPSKA KLASIČNA GIMNAZIJA, ZAGREB

1. Ivna Tunjić
2. Marijana Matošević

I. GIMNAZIJA, SPLIT

1. Anđelina Križić
2. Tea Biliškov

FRANJEVAČKA KLASIČNA GIMNAZIJA, VISOKO

1. Marija Ivanović
2. Daniel Glavaš

POPIS PREDAVAČA:

1. Davida Bronzović Švenda, prof. klasičnih jezika (Privatna klasična gimnazija, Zagreb)
2. Tonći Maleš, prof. klasičnih jezika (Privatna klasična gimnazija, Zagreb)
3. Frana Grbić, slikarica
4. Vanja Grbešić, prof. hrvatskog i talijanskog jezika (Privatna klasična gimnazija, Zagreb)
5. Marin Vukšić, budući prof. fizike (Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb)
6. Ivana Marijanović, prof. klasičnih jezika (I. gimnazija, Split)

Nikolina Katulić

VARVARIA

Kroz tisućljeća sredozemne kulture u Hrvatskoj

Deseti jubilarni seminar „*Varvaria* – kroz tisućljeća sredozemne kulture u Hrvatskoj“ održan je u Skradinu od 19. do 24. rujna 2016. g. u organizaciji Instituta *Latina et Graeca* i pod vodstvom prof. dr. Brune Kuntić-Makvić s Katedre za staru povijest Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Tema seminara bili su gradovi i rijeke, a na njemu su sudjelovali učenici zagrebačkih osnovnih i srednjih škola te učenicima Franjevačke klasične gimnazije iz Visokog koji su na seminaru bili po prvi puta.

Po dolasku u Skradin, učenici su smješteni u hostel nakon čega je slijedila šetnja i razgled grada. Uvečer istoga dana prof. dr. Kuntić-Makvić održala je uvodno predavanje pod naslovom „Gradovi i rijeke.“

Drugoga dana seminara uslijedio je odlazak na Bribirsku glavicu uz obilazak lokaliteta i njegove zbirke gdje je prof. dr. Kuntić-Makvić održala prvi, latinski lektorat s temom „Gradovi bibrirskih knezova“ u kojem su se čitali ulomci Ivana lučića – *De regno Dalmatiae et Croatiae*. Na lokalitetu je bio i ručak čime su svi bili oduševljeni budući se pruža prekrasan pogled na Ravne kotare. Nakon ručka otišli smo do Burnuma – rimskog vojnog logora. Nakon večere učenici su podijeljeni u četiri grupe. Svaka je grupa dobila po jednu temu o kojoj je u sljedećim danima trebala napisati esej na temelju prikupljenih podataka iz održanih lektorata, seminara te obilaska raznih lokaliteta.

Trećega dan svi sudionici seminara uputili su se na Visovac gdje je bio organiziran obilazak otočića, samostana te njihove zbirke. Na Visovcu je održan i drugi, grčko-latinski lektorat prof. Ivice Studenovića s temom „Gradovi i rijeke u Bibliji“ na kojem su se čitali ulomci iz Biblije – *Otkrivenje*. Po povratku u Skradin, nakon ručka, prof. Tatjana Kovačić održala je prvi dio arheološko – likovne radionice.

Četvrtak je započeo radno jer su učenici odmah nakon doručka imali treći latinski lektorat prof. Nikoline Katulić s temom „Mistične rijeke i tajanstveni gradovi“ na kojem su se čitali ulomci Ovidijevih *Metamorfoza*. Nakon lektorata svi sudionici seminara uputili su se na Skradinski buk gdje su uživali u ljepotama Krke i saznali ponešto o starim zanatima. Po povratku u Skradin, nakon ručka, uslijedio je drugi dio arheološko – likovne radionice prof. Kovačić. Poslije večere učenici su prezentirali svoje eseje i odabrali najbolji.